

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna pettirivertica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserterate sprejema upravništvo. — Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 507.

V Ljubljani, v sredo dne 12. februarja 1913.

Leto III.

Ključ! Dežele ali učitelji?

Dr. Karel Renner.

(Konec.)

Skoro iz vseh sedemnajstih kotov države reži deficit, kar kažejo bilance leta 1912:

Nižja Avstrija	Prebitok leta 1912	Primanjkljaj v tisočih K
Gorenja Avstrija	9.3	—
Štajersko	—	563
Koroško	—	661
Kranjska	—	4.000
Tirolsko	—	1.100
Prekarlsko	—	1.658
Trst	—	1.215
Istra	—	250
Goriška	—	4.766
Češko	—	507
Moravsko	—	790
Slezija	—	35.390
Galicija	—	21.587
Bukovina	—	2.847
Dalmacija	—	5.873
	60	2.791

Pri tem imajo nekatere teh dežel doklade do 96 odstotkov (Galicija, Bukovina) in Slezija do 82 odstotkov, da je davčni vijak do skrajnosti navit. Le Nižja Avstrija in Dalmacija izkazujeta neznaten prebitok, ostale dežele delajo s primanjkljajem.

Ker skoro vse meščanske parlamentarne stranke vladajo v tem ali onem deželnem zboru (izimši gališke Ukrajince) in zapravljajo in ker so tudi Ukrajinci na tem, da izsilijo prostor pri mizi, in ker imajo te meščanske stranke jedro svoje moči v deželnem zboru in v občini in spravljajo svoje volilce z deželnimi sredstvi v dobro voljo, odtod naenkrat ta genljiva enodušnost in stremeljenju, da se sanirajo deželne finance in s tem okrepe njih fond za politično korupcijo. Lahko bi zvišali deželne doklade, kot avtonomisti bi jih celo morali; ampak boje se naložiti svojim volilcem nova bremena in raje izsilijo vsote po ovinkih od države, da diskreditirajo parlament in povzdignejo svoje deželno gospodarstvo v najslabše luč. Ali niso v resnici kakor čarodejniki, ki v deželnem zboru neprenehoma dajejo, ne da bi kdaj jemali.

Ta avtonomija se torej ponižuje za kurtizanko države, da igra z zamenjano vlogo kavalirja napram vzvodniku: privilegiranimu vojsku.

Od leta 1907 zavlačevana finančna reforma je takorekoč vzpodbuda, da se brž čim več še razmeče, da se potrebnost pri velikem razbojstvu še bolj jarko pokaže in da se pri razdelitvi plena doseže nameček, »precipuum«. Nedvomno so nekatere deželne uprave namenoma zapravljale, da z ozirom na bedo dežele čim več vlove. In državna finančna uprava je gledala to postopanje s prekrižanimi rokami.

Po katerih načelih se razdeli plen med dežele? Kakšen je razdelilni ključ?

Pravičnega ključa ni in ga ne bo, dokler se meni nič tebi nič odkazujejo deželam vsote. Ena dežela je previdno gospodarila in zato je primanjkljaj manjši: Ali naj za plačilo manj dobi kot dežela-zapravljivka? Ena dežela je sama poskrbela za visokimi dokladi, druga je ob nizkih dokladah delala dolgove: Ali naj prva nosi povišane državne davke, da se olajša davčno breme drugi? In tako dalje. Dežele

gospodarijo tako različno, da zanje ni skupne mere. Avtonomne so.

Vzlic temu se kujejo sleparski ključji, ki naj zbudijo pomotno misel na pravično razdelitev; različni ključji se kombinirajo tako, da dežele s pasivnim gospodarstvom jemljejo aktivnim deželam iz žepa, kar potrebujejo. Ali kakor je priznal že Bilinski: Ključ je deficit! Ze večkrat so kronovine nastopile kot rejenke države. Prvikrat ob uvedbi osebnodohodninskega davka leta 1896 in izhod tistega časa je imenovan realnadaščni ključ. Nastal je tako-le:

Razred hišnih in zemljiških posestnikov se je branil plačati osebnodohodnino v polnem obsegu. Zahteval je odpise na realnih davkih (zemljiškem in hišnem davku), ki so še sedaj v veljavi. Hkrati pa je bil osebnodohodninski davek tako urejen, da je znaten del njegovega zneska odkazan deželam po razmerju realnih davščin, ki jih plačujejo. Zvišanje osebnih davkov samotvorno zviša odkazila po realnodohodnem ključju in sanira deloma deželne finance! Zatorej je zvišanje osebnodohodninske vseh gospodu Steinwenderju.

Vdruživ so vstopile dežele k državnemu zakladu na hrano leta 1901. Takrat je bil zvišer davek na žganje za 20 vinarjev in ta znesek, razdeljen med kronovine po takozvanem »kosumnem ključju 1901«. Navidezno je bil za razdelitev merodajen dejanski konsum žganja v kronovinah, v resnici pa ni konsumne statistike in je zatorej ta ključ čisto samovoljen. Ker južne dežele popijo malo žganja (ker so vinske dežele) in vendar ne smejo ostati praznih rok, so že tedaj dobile »precipuum«, nameček nad svoj konsum. Ključ je bil že tedaj kriv, da si je odprl denarno škrinjno države in jo vsako leto olajšal za okroglih 20 milijonov kron. Danes je še bolj izkrivljen, ker se je med tem konsum žganja krajevno zelo izpremenil.

Zdaj nameravajo vnovič zvišati davek na žganje za 50 vinarjev pri litru, ki se razdele deloma po starem »konsumnem ključju 1901«, deloma po novo konstruiranem ključju.

Z druge strani predlagajo ključ po številu prebivalstva, s tretje strani ključ po stvarnem in osebnem potrošku za šolstvo. Okolo ključa se suče barantanje meščanskih strank pri takozvanem malem finančnem načrtu Steinwenderjevem (davek na žganje, na vžigalice in osebnodohodninski davek). Za kulisami parlamenta, na tajnih sestankih razrezavajo na kose kožo medveda, ki ga upajo počiti javno v zbornici. Prepričani so, da se zlorabljačo nedostatek naše ustave hkrati poslanci; kar jih ne moti, da se očitno združujejo zoper državno blagajno in zoper davkoplačevalce.

Samo po sebi je umljivo, da so socialni demokratje v parlamentu odločni nasprotniki vsakega takega ključa in vsakega splošnega odkazila. Take odkazane vsote, ki se brezpozno mečejo deželnim zborom, izginjajo redno v brezdanjo malho agrarnih milodarov in prav nobenega poročila ni, da se v resnici uporabi za bedno učitelstvo. Zato je od vsega začetka stališče naše stranke: deželam je dajati prispevke za določene namen, z dolžnostjo, da ta namen z odkazanimi sredstvi tudi izpolnijo in da položijo državni račun. Kar zahtevamo danes z ozirom na učiteljsko bedo, je dotacija v ta namen, da se učno osebje na vseh javnih

in meščanskih šolah po svojih plačah zenači z državnim uradništvom štirih najnižjih činovnih razredov. Stroške za to nosi državna kasa in je v to svrhu zvišati osebnodohodnino na višji stopnjah in investiti davek na dedščine in darila.

To je naš ključ. Ni razdelilni ključ za bankrotno deželno upravo, temveč ključ za rešitev učiteljskih plač, ki nas zanima. Vse drugo nam je odveč in od zla. Kdor hoče dati učiteljem, naj jim da po potrebi! Meščanske stranke, tako izgleda, so izgubile adresu učiteljev in adresirajo denar na dežele in ni ga poročila, da svote ne izginejo.

Za varstvo pekovskih delavcev.

Kmalu potem, ko si je priborilo avstr. delavstvo splošno in enako volilno pravico, so pričeli organizirani avstrijski pekovski delavci z dobro pripravljeno in premišljeno akcijo za izboljšanje svojih delovnih razmer. Zdravje pekovskih delavcev na Avstrijskem je ogroženo po stalnem nočnem delu in po nebrigijentnih delavcih, ki so skoraj vedno nastanjene v podzemeljskih prostorih. Akcija pekovskih delavcev je šla za tem, da se ti nedostatki enkrat za vselej odstranijo zakonodajnim putem. Pekovski delavci so z velikim optimizmom pričakovali od prvega ljudskega parlamenta, da bo v doslej tako zamarnem delavskem varstvu ubral novo pota. Ali pošteno so se zmotili in njihova akcija jim je prinesla le ta uspeh, da so spoznali vso jalovost in neplodnost razredne države. Spoznali so, da so vlade razrednih držav prav brez vsake iniciative na socialno političnem polju in da s prikritim veseljem gledajo, kako da meščanski poslanci pohodijo vsak predlog socialnih demokratov, ki bi razširil delavsko varstvo. Meščanska nazadnjaška večina pozna in časti le enega boga: dobiček. O tem so se pekovski delavci dobrega prepričali v svojem boju in to spoznanje je marsikaterega indiferentnega delavca zdramilo in mu jasno razodelo, da se delavstvo v svojem pravičnem boju, zanesel lahko le nase in na moč svoje organizacije.

Zahteve, ki so šle pred vsem za omejitev nočnega dela, je predložil pokojni sodrug Silberer v juliju 1908 vodstvu zveze v obliki zakonskega načrta. Zveza je odobrila načrt in v decembru istega leta so poslanci Muchitsch, Smitka, Reumann, Widholz in tovariši predložili zakonski načrt poslanski zbornici.

Ta predlog za pekovsko varstvo ni obsegal niti ene določbe, ki bi se jo smatralo v onem času lahko za neizvedljivo. Načrt se je oziral na zaostlost pekovskega obrta, ki obstoja večinoma iz manjših obratov. Načrt je zahteval pri šesturnem nočnem delu deseturen delovni čas; pri sedemurnem nočnem delu devetipoluren delovni čas in pri osemurnem nočnem delu deveturen delovni čas. Za nočno delovno dobo naj bi veljale ure od devetih zvečer do petih jutraj. V obratih s stroji, kjer je nad deset pomočnikov, in v ročnih obratih, kjer je nad petnajst pomočnikov, naj bi delavci izmenoma le vsak drugi teden vršili nočno delo, v tovarniških obratih pa vsak tretji teden. Za mladostne delavce do 18. leta naj bi veljala popolna prepoved nočnega dela v na-

sprotju z dosedanj določbo § 95 obrtnega reda, ki prepoveduje nočno delo le delavcem do 16. leta.

V Italiji, v tesinskem kantonu v Švici in na Finskem obstoja popolna prepoved nočnega dela za pekovski obrt in nihče se ni slišal, da bi pekovska obrt v teh deželah vsled tega nazadovala. Zelo je omejeno nočno delo v pekovskem obrtu tudi na Norveškem, Danskem, deloma tudi na Angleškem. Na Nemškem je od leta 1896 v veljavi odredba zveznega sveta, ki določa maksimalni delovnik z 12, oziroma 13 urami, vstevši odmore.

V okrepljen svojih zahtev so pekovski delavci izdelali leta 1908. obširno statistiko o delovnih, mezdnih in zdravstvenih razmerah v pekovskem obrtu. Statistika obsega podatke iz 1300 delavnic v 132 krajih z 11.000 delavci in kaže verno vse ostudne izkoriščevalne razmere, ki vladajo v pretežni večini teh obratov. Te razmere odpraviti je kulturna potreba prve vrste. Zveza pekovskih delavcev je razposlala to statistiko in knjižico s strokovnjaškimi mnenji zdravnikov o varstvu zdravja v pekovskem obrtu, dalje statistične podatke bolniških biagaj, izvlečke iz poročil obrtnih nadzornikov in ilustracije pekovskih nog vsem poslancem, obrtnim nadzornikom in obrtnim oblastim.

Sedaj pa so se predramili pekovski mojstri in začeli so divjo gonjo proti predlogu socialno demokratičnih poslancev. Vpili so, da so statistični podatki prevara in da hoče Silbererjev načrt edino uničiti vso pekovsko obrt. Predlog je prišel v poslanski zbornici na razpravo leta 1909, odkazali so ga brez prvega čitanja socialno političnemu odseku. V tem odseku so dobili pekovski mojstri dva vneta zagovornika, ramerč krščanskega socialca patra Drexla in nemškega nacionalca dr. Stözlza, ki sta nestranno zavračala zahteve pekovskih pomočnikov. Odsek se je dal omeščati po besedah delavcev in sklenil proti glasovom socialnih demokratov, da naj izrečejo strokovnjaško mnenje še delavski, obrtni in industrijski svet. Stara zavlačevalna metoda! Delavski svet je sklenil sklicanje ankete, ki naj bi zbrala material za vprašanje na prizadete kroge in potem izrekla mnenje. Anketa je bila od 14. do 16. julija 1910, udeležilo se je 25 delavcev in 30 mojstrov iz vseh kronovin.

In uspeh te ankete? Najprej so omejili razpravno snov in izločili vsa zdravstvena vprašanja in niso niti pritegnili k razpravi vprašanja o hrani in stanovanju. Omejili so se zooli na razmere delovnega časa in mojstri niso mogli utajiti, da se dela po delavcih po 17 ur. Nato je izjavil predsednik dunajske pekovske zadrage, da skrajšani delovni čas ugodno vpliva na zdravstveno stanje delavcev, kar se je pokazalo v obratih, kjer so dosegli pekovski delavci s tarifnimi pogodbami krajši delovni čas. Važno je pa to, da je anketa, prav proti volji prirediteljev, jasno dokazala, da je zakon za pekovsko varstvo neobhodno potreben in da je grda neresnica, da bi propadla pekovska obrt, če bi se uredil delovni čas, kar so pekovski mojstri in njihovi krščanski in nacionalistični pomagači hoteli natveziti vsemu svetu. Delovni statistični urad je izdal o anketi 210 strani obsegačo zapisnik. Po anketi se je sešel delovni svet in pričel z razpravami. V obrtnem odseku delovnega sveta je dokazoval sodrug Silberer nujno potrebo posebnega za-

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

»Toda«, je Pierre počasi začel, kakor da išče besede, »iz časopisov ste pač izvedeli, da je najprej knez umrl, kontesino pa je umorila bolest, ko ga je zadnjikrat objela. Vzroki smrti . . . moj Bog, saj veste, da se zdravniki sami navadno ne upajo točno izražati —«

Ustavil je besedo; nenadoma je zaslišal v nšesih glas umirajoče Benedete, ki mu je bil izrekal strašno povelje: »Videli boste njegovega očeta. Povejte mu — to Vam nalagam — da sem preklela njegovega sina. Hočem, da zve to. Vedeti mora to zaradi resnice in pravice.« Veliki Bog, naj li uboga? Ali je to tak svet ukaz, kakršni se morajo izpolniti, pa če tečejo solze in kri v potokih? Nekoliko trenotkov je divjal v njem najbesnejši, srce trgajoči boj; omahoval je med to resnico, med to pravico, na katero se je bila sklicevala rajna, pa med svojo osebno potrebo odpuščanja, med grozo, ki bi jo čutil sam pred sabo, če bi umoril tega starca z izpolnitvijo svoje nespravljive naloge, ki ne more nikomur koristiti. In gotovo je razumel tudi sin, da je v njegovi duši boj, od katerega je odvisna usoda njegovega očeta; zakaj njegov pogled je še bolj prosil, še bolj rotil.

»Najprej so mislili na moteno prebavo«, je Pierre nadaljeval. »Ali prihajalo je tako hitro slabše, da so se ustrašili in poslali po zdravnika.«

Oh, grofove oči, grofove oči! Postale so tako obupne, in v njih so se slikale tako ginljive, tako težke reči, da je čital duhovnik iz njih vse odločujoče razloge, ki so imele prepričati njegove besede. Ne, ne, tako ne zadene nedolžnega starca! Saj ni ničesar obljubil; če bi se vdal zadnjemu izbruhu njenega sovra-

štva, bi obremenil z zločinom njen spomin. Prada sam je preživel v teh kratkih strahu polnih minutah celo življenje takih grozljivih bolečin, da je bilo vkljub vsemu pravičnosti nekoliko zadoščeno.

»Ko je potem prišel zdravnik, je spoznal, da gre za nalezljivo mrzlico,« je zaključil Pierre. »Nobenega dvoma ni . . . Danes dopoldne sem bil na pogrebu; bil je zelo lep in ginljiv.«

Orlando ni več silil vanj; le s kretljivo je označil, da so bile tudi njegove misli vse dopoldne pri tem pogrebu. Ko se je potem obrnil in jel spravljati časopise na mizi s svojimi trepetajočimi rokami v red, je Prada še enkrat pogledal Pierru ravno v oči, medtem ko ga je obdajal smrtin pot in se je omahujoč oprl na stol, da ni padel; ali pogled je bil čudovito blag, poln prekipevajoče hvaležnosti, in izrekal je: Hvala Vam!

»Nocoj odpotujem,« je ponavljal Pierre; bil je ves izmučen in hotel je končati pogovor. »Pričel sem, da se poslovim . . . Ali mi nimate ničesar nalagati za Pariz?«

»Ne, ničesar,« je odgovoril Orlando.

Ali potem se je domislil.

»Ej, vendarle. Imel bi nalog za Vas. Gotovo se spominjate na knjigo mojega starega bojnega tovariša Teofila Morina, enega izmed Garibaldijevih tisoč — na ročno knjigo o Bacalauratu, ki jo je hotel prevesti in prerediti za Italijo. Zelo me to veseli, ker so mi obljubili, da jo sprejmejo v naših šolah; ali pogoj je, da izpremeni nekatere reči . . . Luigi, daj mi zvezek, ki je tam na polici.«

In ko mu je sin podal knjigo, je pokazal Pierru beležke, ki jih je bil napisal s svinčnikom na robu, pa mu je razložil izpremembe, ki jih pričakujejo od pisatelja glede na splošni načrt dela.

»Bodite torej tako prijazni, pa odnesite Morinu, česar nastov imate tu na platnicah,

sami to knjigo. S tem mi prihranite dolgo pismo, poveste pa mu v desetih minutah več in bolj določeno in popolno, nego bi mogel jaz storiti na desetih straneh. Pa objemite Morina v mojem imenu; recite mu, da ga še vedno ljubim — od vsega srca, kakor nekaj, ko sem imel še svoje noge in ko sva se oba pretepala v svinčnem dežju kakor dvoje vragov!«

Nastal je kratak molk — tišina, ginjena neprostost ločilnega trenutka.

»Zbogom torej! Objemite me, za njega in zase; objemite me nežno, kakor prej oni otrok. . . Moj ljubi gospod Froment, tako sem star in tako pri kraju, da mi pač dovolite, da Vas imenujem svoje dete in Vas objamem kakor ded, ki Vam želi poguma in miru in vere v življenje, ki edina pomaga do življenja.«

Pierre je bil tako ginjen, da so mu prišle solze v oči; in ko je iz vse duše poljubil pobitega junaka na obe lici, je čutil, da se je tudi on jokal. Z roko, ki je bila še krepka, ga je za trenotek držal kakor prmož ob svojem bolniškem stolu, druga pa mu je z veliko kretljivo zadnjico pokazala Rim, ležeč kakor velikan v svojem žalovanju pod pepelnatim nebom. Glas mu je oslabil ter se tresel in prosil.

»In, prosim Vas, prisežite mi, da ga boste ljubili vkljub vsemu, vkljub vsemu. Kajti zibelka je, mati je. Ljubite ga zaradi tega, kar zdaj več ni, zaradi tega, kar hoče biti! . . . Ne recite, da je pri kraju. Ljubite ga, ljubite ga, da obstoji nadalje, da obstoji za večnost!«

Nesposoben, da bi odgovoril, ga je Pierre še enkrat objel. Velikanska strast tega starca, govorečega o svojem mestu, kakor govori človek tridesetih let o oboževani ženski, ga je pretresla in s svojimi četimastimi belimi levjimi lasmi, s svojo trdovratno željo po skorajšnjem vstajenju se mu je zdel tako lep, tako velik, da je vstal pred njim še enkrat drugi veliki stavec, kardinal Boccanera. Tudi on je tako trmasto vztrajal pri svoji veri, tudi on ni opu-

stil ničesar od svojih sanj, in je bil pripravljen, da ga nebo, če se zruši, zdrobi tam, kjer stoji. Vedno sta si bila nasproti vsak na enem kraju mesta, in le njiju visoki postavi sta obvladavali obzorje, medtem ko sta čakala na bodočnost.

Ko se je Pierre poslovil in bil zopet na ulici, v Via del Venti Settembre, mu je ostajal le še en opravke: Da se vrne v palačo v Via Giulia, da uredi svoj kovčeg in da odpotuje. Vsi obiski za odhod so bili že opravljeni; treba se mu je bilo le še pri domni Serafini in pri kardinalu posloviti in se jima zahvaliti za dobrohotno gostoljubnost. Le njemu se bodo odprla njiju vrata; kajti po povratku od pogreba sta se zaklenila in sta bila namenjena, da ne sprejmeta nikogar. Odkar se je zmrščilo, si je torej Pierre lahko domišljal, da je povsem sam v velikanski, temni palači, kjer samo Viktorina mu je še delala družščino. Ko je izrekel željo, da bi jedel z don Vigilijem, mu je sporočila, da se je tudi abbé zaprl v svojo sobo, in ko je potrkal na vrata sosednje sobe, ni dobil niti odgovora. Uganil je, da je imel tajnik zopet napad mrzlice in nezaupanja, pa ga ni hotel sprejeti iz strahu, da bi se še bolj kompromitiral. Tako je bilo torej vse urejeno; domnil se je z Viktorino, da mu prinese večerjo kakor navadno ob osmih na malo mizico v njegovi sobi, ker odhaja vlak šele ob desetih in sedemnajst, sama mu je prinesla sv. filke in pravljice, da bi mu priradila perilo. On pa nikakor ni hotel, da bi mu pomagala, in morala je pustiti, da si je sam pospravil kovčeg.

Kupil si je bil majhen kovčeg, kajak kovčeg ni mogel zadržati za perilo in obleko, ki si jo je moral naročiti iz Pariza, ker je moral ostajati dalje in dalje v Rimu. Delo pa le ni trajalo dolgo; kmalu je bila izpraznjena omara, preiskane miznice, pa napolnjen in zaklenjen mali zaboj in ročni kovčeg. Bila je šele sedem ura; do večerje mu je bilo še eno uro čakati.

(Dalje.)

kona za varstvo pekovskih delavcev. Nato je bil izvoljen pododsek, ki se je zedinil za kompromisni načrt, ki je bil tudi sprejet z veliko večino na plenarni seji delovnega sveta 11. in 12. decembra 1911.

Ta kompromisni načrt se razlikuje bistveno od načrta, ki so ga socialno demokratični poslanci predložili poslanski zbornici leta 1908, ker se ne ozira na omejitve nočnega dela, ampak razdeljuje obrate na tri kategorije. Za prvo obratno kategorijo (1 do 5 pomočnikov) določa 12urni delovni čas vslejši 2urni odmor; za drugo kategorijo (6 do 15 pomočnikov) določa deseturni delovni čas z enournim odmorom in za obrate z nad 15 pomočniki določa osemurno delovno dobo. Več kakor 55 odstotkov vseh pomočnikov pripada prvi kategoriji, torej bi skoraj polovica pekovskih pomočnikov imela zagotovljen deseturni delovnik. Nad 89 odstotkov vseh avstrijskih pekovskih obratov odpade na prvo obratno kategorijo; torej deset desetih vseh pekovskih obratov je malih obratov.

Vsled kolektivnih pogodb, ki jih je zveza pekovskih delavcev sklenila s podjetniki v 43 mestih velja že sedaj za več kakor 12.000 pekovskih delavcev deseturni delovnik. V nekaterih mestih (Inomost, Trst, Rovereto, Pulj) je zveza dosegla celo devetinpolurni, oziroma deveturni efektivni delovni čas in končno velja za približno 600 pekovskih pomočnikov osemurni delovnik. Kompromisni načrt delovnega sveta je v primeri z zahtevami pekovskih delavcev »zlata srednja pot« in je brezdvomno napredek, če prav le majhen, in sedaj vladajočih splošnih razmerah po pekarnah. Ali pekovski mojstrom je tudi ta napredek prevelik in o kompromisnem načrtu so se izrazili, da je »svinjarija«.

Sedaj so menili pekovski delavci, da je vendar že uravnana pot do parlamenta za rešitev njihovih zahtev, ker so vse instance povedale svoje mnenje. Ali kaj se je zgodilo? Svetlo je zableščala socialna politična modrost naše vade in v narodno gospodarskem odseku je izjavila, da bo vlada sama predložila načrt za ureditve razmer v pekovskem obrtu. S tem je vsaj priznala vlada, da je res treba ustvariti poseben zakon za varstvo pekovskih delavcev vključno vsem spletkarijam vplivnih pekovskih mojstrov.

V juniju 1912 je vlada izpolnila svojo obljubo. Ali vladni načrt ima vse znake zakona za varstvo pekovskih mojstrov, ne pa delavcev in vidi se mu, da je bil stvaritelj tega načrta močno pod podjetniškim vplivom. Silno so bili razočarani pekovski delavci, zakaj vladna predloga je komediantska igra z najnujnejšimi zahtevami pekovskih delavcev in brezprimerno preziranje zdravstvenega varstva. Po vladnem načrtu naj dobi veljavo najprej varnostni zakon le za one pekarije, kjer delajo ponoči pomožni delavci. Dalje določa § 2 tega načrta: v obratih z manj kakor 7 pomožnimi delavci sme trajati delovni čas največ 11 ur na dan brez odmora; v obratih s 7 in več pomožnimi delavci deset ur in za pomožne delavce v tovarniških obratih, ki morajo najmanj trikrat na teden delati ponoči, naj traja delovni čas največ osem ur. V § 3 so določbe glede odmorov. Naslednji paragraf govori o najnižjem dnevnem počitku in je res značilna ilustracija socialno političnega uvajanja vlade. Po tem paragrafu bi imel mojster zakonito pravico, da izkorišča delavce v prvi obratni kategoriji (do sedem pomočnikov) 14 ur na dan, delavce v obratih druge kategorije (7 in več pomočnikov) lahko prikuje 13 ur vsak dan na delo in v tovarniških obratih po 12 ur. Te določbe so zasmeh vsemu delavskemu varstvu in dokazujejo, da nima vlada prav nobene resne volje ščititi delavstvo.

V decembru 1912 je predložil sodrug Muchitsch petico pekovskih delavcev, s katero zahtevajo izpremembo vladne predloge, da naj velja varstveni zakon za vse osebe, ki so zaposlene v pekovskih delavnicah. V peticiji zahtevajo šestdnevni delovni teden, glede delovnega časa in odmorov pa vztrajajo na stališču kompromisnega načrta delovnega sveta. Poleg tega pa čaka v narodno gospodarskem odseku na razpravo tudi prvotni predlog Muchitsch-Silbererjev, ki so ga krščanski socialci odgodili do predložitve vladne predloge.

To je križev pot zakona za varstvo pekovskih delavcev. Skoraj pet let čakajo pekovski pomočniki, da bi vlada uvidela upravičenost njihovih zahtev, a vlada je gluha za njihove življenske interese, ker pozna le koristi podjetnikov. Ali podjetniki in vlada lahko dosežejo s svojim zavlačevanjem le to, da jih bodo organizirani pekovski pomočniki prav jasno poučili o sili organizacije in o solidarnosti delavcev. Ponek pa bo drag za podjetnike in vlado, delavstvu pa bo le iznova dokazal, da je organizacijska sila, ki stre lahko najmočnejše okove.

Ljubljanski občinski svet.

V Ljubljani, 11. febr. 1913.

Zupan dr. Tavčar odpravlja ob šestih zvečer javno sejo mestnega občinskega sveta. Konstatira sklepčnost in imenuje za overovalca zapisnika današnje seje občinska svetnika Trukoczyja in Ložarja.

Naznanila predsedstva.

Deželna vlada naznanja, da bo prevzela mestno policijo in gotovo število stražnikov in naroča mestni občini, da ji izplača penzijski fond mestnih stražnikov. Fond znaša 10.651 K, ker pa vlada ne prevzame večjega števila starijših stražnikov, se skrči izplačilo na 6 do 8 tisoč K. — Na seji 7. januarja 1913 je interpeliral obč. sv. Novak glede osuševanja struge Malega grabna. Zupan naznanja, da je komisija za osuševanje Barja izjavila, da se bo izvršila regulacija manjših pritokov šele tedaj, kadar bodo dovršena vsa večja regulacijska dela. — Isti občinski svetnik je interpeliral tudi glede zastajanja vlakov ob prehodih za tobačno

tovarno. Južna železnica je izjavila, da je stal le v času, ko je bil promet izredno velik in niso odhajali vlaki redno s kolodvora, trikrat tovarni vlak čez 10 minut na progi za tobačno tovarno. — Obč. sv. Serjak je grajal na seji 29. januarja 1913 nedostatke pri pobiranju smeti po cesti. Zupan pojasnjuje, da se bavi magistrat že dolgo časa s to zadevo in preizkusil tudi že več sistemov. Najboljši voz za pobiranje smeti bi bil takozvani voz koprofor, ki pa bi nalagal občutne stroške tako hišnim posestnikom in mestni bčini. Vsekakor pa bo treba preurediti pobiranje smeti v notranjem delu mesta. — Obč. sv. Ložar je interpeliral zaradi nameščenja nekega uradnika v mestni zastavljalnici. Zadeva se bo rešila na tajni seji. — Obč. sv. Rojina je zahteval pojasnila o dogodku na Hrvaškem trgu, kje je baje straža grdo postopala s starim človekom, ki ga je zadel mrtvoud. Tozadevna preiskava je doglala, da straža ni mogla spoznati, ali je dotičnik bolan, ali pijan. Sirovo pa ni postopala z njim. — Obč. sv. Likozar je interpeliral na seji 9. septembra 1912 glede naprave hodnika na Dolenski cesti od železniškega prehoda do kolodvora. Cesta je državna in se je zadeva sporočila deželni vladi, ki bo spomladu vse potrebno ukrenila, da bo cesta v dobrem stanju. — Proti zapisniku zadnje seje ni bilo ugovora, zato je odoben.

Nato se je izvršila volitev članov v magistratni gremij, ki se mora obnoviti vsako leto. Izvoljeni so sledeči občinski svetniki: dr. Triller, Knez, Franchetti, Pustoslavšek, Kristan, Štefe, Lilleg, Kregar, Pammer.

Personalnega in pravnega odseka poročilo.

Poročevalec obč. sv. Višnikar: Graški mestni zastop je poslal dopis, da bi vsa glavna avstrijska mesta izposlovala zastopstva v državnem železniškem svetu. Odsek predlaga: Ker je v interesu mestne občine, da dobi zastopstvo v državnem železniškem svetu, se naroča magistratu, da se pridruži akciji deželnih stolnih mest za izposlovanje zastopstva. — Predlog je sprejet.

Finančnega odseka poročilo.

Poročevalec obč. sv. Milohnoja, Pouk v gospodinjstvu je doslej neobvezen predmet na mestnem dekliškem liceju. Magistrat predlaga in finančni odsek se pridružuje temu predlogu, da se dovoli za leta 1912. in 1913. za praktičen pouk v gospodinjstvu na mestnem dekliškem liceju za vsako leto po 800 K. Pouk dobivajo gojenke v internatu »Mladice«. Sprejeto.

Stavbnega odseka poročila.

Poročevalec obč. sv. Štembov: Na eni prejšnji seji obč. sveta je bil sprejet predlog, da se opusti park na trgu Tabor. Stavbni urad je predložil načrt za regulacijo trga in predlaga: Občinski svet skleni, da se regulacija odobri, parcelacija pa odloži. Jeglič: Ne zdi se mi umestno, da bi se trg zazidal, napravi naj se tam igrišče. Predlog naj se vrne odseku.

Bonač: Hišni posestniki ob trgu Tabor nasprotujejo temu, da bi se trg porabil za igrišče. Poročevalec Štembov: Park se ne odpravi popolnoma, ker ostane še po regulaciji 50 metrov širjave, od katere se porabi 12 metrov za cesto, ostalo pa za park, ki je dolg 125 m. — Odsekov predlog se sprejme.

Poročevalec Štembov: Friderik Košir je stavil ponudbo za odkup njegovega posestva Pred Prulami št. 25 v regulacijske svrhe. Košir zahteva za posestvo 50.000 K. Cena je pretirana, zato predlaga odsek, da se odkloni ponudba. — Sprejeto.

Davorin Rovšek in Angela Češnovar sta stavila ponudbo za odkup njunega sveta v Kolodvorski ulici in Pražakovi ulici v svrhu regulacije Pražakove ulice. Rovšek zahteva za kvadratni meter 10 K in želi svet, ki je last mesta v Kolodvorski ulici v zamenjavo, Češnovarjeva za zahteva po 16 K za kvadratni meter. Stavbni odsek predlaga: Njunina ponudba se sprejme le tedaj, če odstopita polovico sveta za cesto brezplačno. — Sprejeto. (Dolje prih.)

Zaupniki, ki še niso obračunali za žepni koledar. so naprošeni, da store to čimpreje. Upravnišvo.

Ljubljana in Kranjsko.

— Za ljudsko zdravje! Po dolgi križevi poti je poslanska zbornica v pondeljek končno sprejela zakon o kužnih boleznih, ki ustvarja postavno orožje za boj proti epidemijam. Z dvetretjinsko večino je zbornica v tretjem čitanju odobrila ta ljudski zakon, ampak slovenski klerikalci so kakor en mož glasovali proti zakonu. Boj zoper kuge se zdi Benkovičem, Demšarjem, Fonom, Gostinčarjem, Hladnikom, Jakličem, Jarcom, Krekom, Pogačnikom, Šusteršičem odveč — ali se boje, da jih zadene roka te postave? S kakšnim navdušenjem bi šli ti agrarni pobožnjaki v boj — recimo — zoper kugo na živinskih parkljih.

— Nemarnost kranjskih tiskarnarjev. Tiskarska industrija na Kranjskem ima prestatu precej veliko krizo. Vzrok krizi so pač gospodarske razmere v splošnem, vendar pa tiči vzrok tudi v nesolidnih razmerah med tiskarnarji. Hoteli so osnovati gremij (zadrugo), toda le par tiskarnarjev je bilo za ustanovitev, velika večina pa proti ustanovitvi. Zadrugi zakon ne velja namreč za večje tiskarne (tovarne) in za tiskarne, ki imajo omejeno koncesijo. To priliko so pa tiskarnarji izrabili in zdi se nam, da bodo še prav veseli, če bo škof izposloval koncesijo za Rakovnik. Bodo imeli potem manj skrbi.

— Dekan Koblar v Kranju ima svoj list, ki ga imenuje »Gorenjca«. V njem odlaga svoje duhovitosti po geslu vseh tistih ljudi, ki sma-

trajajo dolgi in krivi jeziki za turško sabljo, ki, če že ne koristi njemu, škoduje vsaj nasprotniku. Dekan Koblar je pravzaprav politična dvoživka, ki je podpisal, odkar nosi duhovniško sukunjo vsaj pet političnih programov, a mu doslej še ni ugajal niti eden. Mož je bil radikalni liberal, potem divjak, nato je reformiral z znanim Štefotom krščansko-socialno stranko in izdelal za svoj »Slovenski list« poseben program, ki je bil pa precej drugačen nego je današnji, ki tvori podnaslov klerikalne stranke. V Škofiji in pa v klerikalni stranki mu pa niso posebno zaupali, bali so se ga, ker so sumili v njem intriganta, pa so se ga hoteli otestiti in ga »vsled zaslug« poslali v Kranj, da tam pase Kranjčane in jih tolaži ob smrtni uri. Tudi svetuje rad, kako naj se napravljajo testamenti. Ne popolnoma tako, vendar podobno se je razvijal gospod dekan in prav zanimiv životopis bi lahko prinašal »Gorenjca«, če bi se lotil njegovega življenjepisa. Prepričani smo, da bi njegovi čitatelji bili bolj zadovoljni nego so s surovostmi, lažmi in intrigantskimi noticami, ki jih priobčuje časih proti delavstvu v Kranju in tudi vobče proti socialni demokraciji. Lagati in obrekovati ni umetnost, umetnost pa je laži in obrekovanja dokazati. Tako je, gospod dekan! Resnica je prolekt! In prav zdi se nam, da hoče klerikalna stranka na Slovenskem očitno zamenjati pojme resnico z lažjo in pravico s krivico ter jadrati pod zastavo laži in krivice v svet brez sramu na licih.

— Odbor skupine lesnih delavcev v Ljubljani sklicuje dne 16. februarja 1913 ob 9. dopoldne XVII. letoletni občni zbor v salonu pri Levu, Marija Terezija cesta. Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Volitev odbora in nadzorstva. 4. Sklepanje o predlogu načelstva za povišanje prispevkov za stavilni sklad. 5. Predlogi in nasveti. Tovariši! Naš občni zbor bo posetil tudi sodrug Handl iz Inomosta, ter nam pojasnil boje, katere vodijo naši tovariši v Inomostu. Zato je pač potrebno, da se udeležite obnega zbora v največjem številu, ter se poleg tega prepričate tudi o društenem delovanju. Odbor.

— Dve članice in člani šišenske podružnice »Vzajemnosti« vabimo, da se zanesljivo in polnoštevilno udeležijo rednega občnega zbora imenovane podružnice, ki se vrši v soboto, 15. februarja, ob 8. zvečer v gostilni pri Celarcu v Spodnji Šiški. — Važnost naše izobednevalne organizacije veleva vsakemu področju, da se zanima za njeno delovanje in prosperel.

— Shod kovinarjev. Podružnica kovinarjev ima v nedeljo 16. t. m. ob pol 10. dopoldne v restavraciji pri »Perlesu« zraven glavne pošte društveni shod. Dnevni red je za vse kovinarje važen, zato je potreba, da se vsi shoda udeležijo. Na shodu poroča sodr. J. Milhevc iz Trsta.

— Mali vlagatelji, oziroma upniki »Glavne posojilnice« se shajajo skupaj ter se dogovarjajo, kako bi prišli do denarja, ki so ga krvavo zaslužili, sedaj pa ne vedo: ali ga kedaj dobe iz »Glavne«, ali nikoli. V nedeljo je bil tak sestanek na Škofiji, sedaj v kratkem bo pa v Ljubljani. — Pri sedanjih gospodarski krizi je pač res težko za malega človeka; še težje mu pa je, če je v boljših časih nekaj pristradal in določil v hranilnico — sedaj ko bi rabil, pa ne dobi nič!

— Kje je ljubezen do bližnjega? Pišejo nam iz Kranja: Te dni se je delavec Peter Sajevec pri delu ponesrečil. Sekal je drevo, pa je padlo nanj in mu poškodovalo nogo, da ni mogel več hoditi. Delal je pri P. Maliju v Naklem. Občina ga je v spremstvu dveh mož poslala v Kranj na kolodvor, kjer sta ga oba spremljevalca pustila. V vagon so ga naložili usmiljeni železničarji. V Ljubljani pa ga je prevzela policija, ki ga je pustila odpeljati v bolnico. — Krščanska občina Naklo ni imela toliko usmiljenja z revežem, da bi mu dala spremstvo do bolnice! Seve, delavec je pač le delavec!

— Iz gledališke pisarne. Jutri v četrtak (par-predstava) se bo prvič v sezoni zopet enkrat pela Puccinijeva velika, tudi pri nas zelo priljubljena opera »Madame Butterfly« (Gospa metuljček) ali nesrečna ljubezen male Japone. Giacomo Puccini, najslavnejši sodobni italijanski skladatelj, si je s svojimi skladbami osvojil vse večje odere sveta, njegove opere »Bohème«, »Manon Lescant«, »Madame Butterfly« in »Tosca« so se vdomečile vsepovsod in se vedno in vedno zopet uprizarjajo z nezmanjšanim uspehom, ker so originalne, učinkovite in brez vsakršne trivialnosti. Zlasti razkošno-cvetoč je njegov orkester, ki se tudi najskrajnejšim efektom ne izogiba. Z uprizoritvijo »Madame Butterfly« ustreže naše gledališče letos mnogokrat izraženi želji slavnega občinstva, ki se mu je ta prelepa opera ob svojih uprizoritvah v prejšnjih sezonah izredno omilila. Naslovno vlogo poje gdč. Richterjeva, režira gospod Fejfar, dirigira g. Hrazdira. — V soboto (nepar-predstava) se »Madame Butterfly« ponovi. — Častito gospodo tuje opozarjamo vnovič, da se bo v nedeljo popoldan, začetek ob treh, konec ob pol 6., kot velika tujska predstava zadnjič v sezoni pela Offenbachova komična opereta »Orfej v podzemlju«, ki se je spričlo svoje velike zabavnosti občinstvu tako zelo prikupila.

— Slovensko gledališče. Birinski je ljubljanskemu občinstvu nekoliko znan. Pred leti se je enkrat igrala njegova divje mračna tragedija iz ruske revolucije »Mo'oh«. Snovi so uprizorili njegovo drugo delo: »Vrtoglavec«. To imenuje Birinski tragikomedijo, in tudi njena snov je zajeta iz revolucionarne Rusije. Naravno je, da je tako silno gibanje kakor revolucija v nepregledni carski državi tudi za umetnost bogata zakladnica; in kjer je materije za tragedijo, tam je tudi snovi za komedijo. Tudi karikatura je umetnost, če je le dobro zadržana in umetniško izvedena. In karikatura, ki je potekla iz Birinskijeva peresa, zasluži priznanje, da je umetniško zasnovana in da s svojo satiro prav intenzivno učinkuje. Ideja, katere se je pisatelj poslužil, je groteskna: Na eni

strani je oblast z gubernatorjem na četu, ki se trudi na vse kriplje, da bi dobil revolucijo v svoji guberniji; na drugi strani je skupina revolucionarjev, ki napejajo vse moči, da bi preprečili v tej guberniji vsako revolucijo. Gubernatorju gre namreč za to, da bi izmadel od centralne vlade čim več denarja za boj proti revoluciji, katere ni pa ni: revolucionarji pa hočejo imeti kotiček v Rusiji, kjer lahko uživajo mir za svoje bojne priprave. V tej paradoksnih situaciji se razvijajo v resnih, včasih dragih segajočih oblikah dogodki najpristnejše komike in bujne humorja. Satirični bič pleše po vseh plečih; pisatelj ne prizanaša nikomu. Taka umetniška objektivnost je marsikomu neljuba, ali upravičena je. In Birinskemu se je prav dobro posrečila. Kakor je gubernator velik falot, in vendar ne moremo odrediti vseh simpatij, in v tem ko gledamo burkaste strasti revolucionarskega početja, nam vendar ne mine zavest, da je vključno mladeniškim eksaltacijam, hrupnim in neplodnim debatam in vsakovrstnim zmotam revolucija velika reč. V »Vrtoglavcu« ni karikirana ruska revolucija, ampak karikirani so vrtoglavec, karikirani so tipi, in če se nam, prekuculom, ne gubanči celo, ko slišimo besede o marksizmu in vidimo marksistične druge revolucionarje v komičnih zvezah in situacijah, ni treba, da bi se ogorčevali in namrdavali lojalni in celo carofilski ljudje zaradi nekakšne »žalitive ruske revolucije«, katere nikjer ni. V posameznih momentih zakriči iz dialoga tako strastno hrepenenje po ozdravljenju Rusije, da je položaj v tem oziru popolnoma jasn. V označeni okvir so pa nameščene situacije izredne in prav originalne komike, kakršnih v sodobnih komedijah ni prevleč. Zadržano je, kako je v igri že po premisi vse na glavo postavljeno. Nekatere scene so pa naravnost dragocene, n. pr. kako poučuje Kolja svojega očeta o marksizmu, kako vtepa žid Goldmann Janku krščanski katekizem v glavo, kako naznanja Kozakov gubernatorju, da je ob izvršil atentat nanj, ki ga je v resnici markiral gubernatorjev tajnik, itd. Ime tragikomedija upravičeno konec, ki je za ogromno večino prizadetih od vsej groteskni burkavosti prav neprijeten. Ali naslov ima še globlji pomen z ozirom na tragiko dosedanje revolucije in vsega ruskega položaja, te tragike, ki neizrečena ali občutna mogočno valuje pod harlekinsko haljo. Igra ima toliko prednosti, da ji je posamezne pomanjkljivosti prav lahko odpuštili. Le nekoliko okrajnanja bi bilo prav priporočljivo. O uprizoritvi naj za danes povemo, da je bila v celoti prav dobra. Vse je igralo v vnuemo, nekateri tipi, zlasti gg. Verovšek, Skrbinek, Bohuslav, Bukšek, Danilo, Krizaj, Molek, ga. Danilova, ga. Kreisova so bili izvrstno zadeti. Sploh pa ni nihče kazil. Nemara se še kaj znenimo o tej stvari.

— Umrla so v Ljubljani: Marijana Ves, občinska uboga, 80 let. — Frančiška Miklavc, prosjakova žena, 45 let. — Makso Beden, sin pekovskega mojstra, 5 mesecev.

— S trebuhom za kruhom. V pondeljek se je odpeljalo z južnega kolodvora v Ameriko 30 Hrvatov, v Heb se je odpeljalo 27 Hrvatov, 30 se jih je odpeljalo v Solnograd, 26 pa v Novo mesto, na Dunaj je šlo 17 Kočevarjev.

— Z okusnim zeljem klerikalnega branjevca se je pečalo v soboto ljubljansko okrajno sodišče. Okolo 25. novembra je dobilo tržno nadzorstvo v Kačarjevi zeljarni na nekem kamnu, s katerim se obtežujejo kadi, 2 nogavici, 1 cunjjo za v čevlje in par galoš. Vse je bilo tako ostudno umazano, da bi se kmalo moralo s kleščami prijemati in proč gledati. Tržno nadzorstvo je poslalo te predmete v preizkuševališče v Gradec. Kačarja je dobil v roke najprej državni pravdnik, toda ta se ga je vendar toliko usmilil, da ga je izročil okrajnemu sodišču. Graško preizkuševališče je poslalo o teh predmetih sledeči izvid: Ena nogavica je bila belo-rjave barve, na koncu vijoličasta, že dolgo ponošena in umazana. Cunja za v čevlju je bila odtrgnjena, ponošena, umazana, druga nogavica je bila rjaba, od nošnje na konceh belkasta, iz volne, na njej se drži nekaj las. Goloča pa so bile kot Kačar sam prizna tudi stare, in ena je bila celo že preluknjana. Vseh teh predmetov so se držali ostanki zelja. Jasno je, da so ti predmeti ostudni in umazani, poleg tega se zareda lahko bacili in zelje, ki se tlači s takimi predmeti ni samo gnusno, marveč tudi lahko zdravju škodljivo. — Karel Kačar prizna, da se je s temi predmeti rez zelje tlačilo, tlačil ga je njegov 20letni hlapec Volk, ki je sobtožen. Pravi pa, da je bilo takrat to perilo sveže in oprano, in se je le na zelju umazalo. Pravi, da je bilo prav čedno. Ko ga sodnik opomni, da ima še vedno jako čudne pojme o čednosti in snažnosti, pravi Kačar, da se je od nekdanj tako delalo v njihovi hiši. Volk, hlapec, je priznal, da je tlačil zelje s temi predmeti na gospodarjevo povelje. — Kačar je bil obsojen zaradi prestopka proti § 14. zakona o živilih na 100 K globe ali 10 dni zapora, njegov hlapec Volk pa na 20 K globe ali 48 ur zapora.

— Kinematograf »Ideal«. Nikdo naj ne zamudi si ogledati senzacijski novi spored. Napoleonov pohod na Rusko je za poznalce prve vrste uzor. Velezanimi Pathé-Jurnal in trije sijajni naravni posnetki spolnijo spored. Na koncu je Maks Linder. V filmu »Maks in odkritje spomenika« zabava obiskovalce v neprestanem smehu do tre četrt ure. V petek »Uboga dekleta«, ljubavni roman v dveh delih. V soboto »Oče«, tragedija z Armetto Zacioni.

Stajersko.

— Hrastnik. V nedeljo bo predavanje v dvorani konsumnega društva v Hrastniku. Predaval bo sodrug Anton Kristan »Zakaj smo socialisti?« Sodrugi, pridite vsi na to važno predavanje.

— Predavanje v Hrastniku bo v nedeljo dne 16. t. m. popoldne. Predaval bo sodrug Anton Kristan o predmetu: »Zakaj smo socialisti?« in sodr. Štebličeva pa o predmetu: »Zena in socialna demokracija«. Začetek predavanja ob 3. popoldne.

Obnovljena balkanska vojna.

Streljajo, da se kadi, in lažejo, da se kadi. — Turški poraz pri Bulajiru kat astrofalen.

OKROG ODRINA.

Turški izpad.

Carigrad, 12. Uradno javljajo, da je v nedeljo oddelek Turkov izpadel iz Odrina, zasedel neko sovražno pozicijo, prizadel sovražniku znatne izgube in se potem vrnil.

PRED ČATALDŽO.

Turki so okupirali Silivci.

Carigrad, 11. Turške vojne ladje so včeraj bombardirale Silivci. Izkrane čete so zasedle mesto.

Pred Čataldžo ugoden položaj.

Carigrad, 11. Pred Čataldžo je situacija Turkom ugodna. »Iham« poroča, da so turški prostovoljci naskočili bolgarske pozicije. Artilerija je prizadela Bolgarom velike izgube. Ko je sovražnik dobil pojačanja, je izkušal obkoliti oddelek prostovoljcev, kateri si je pa odprl pot ter vzel mrtno in ranjene s seboj. (Tu gre očitno le za prasko, ki ne more imeti posebnega pomena.)

Bolgari se bahajo.

Sofija, 12. Bolgari so se v nedeljo pred Čataldžo umaknili za pet do šest kilometrov v nove pozicije. Pred tem so odbili vse turške napade, izvemši desno krilo, kjer so bili izpostavljeni dvojnemu ognju turške mornarice z Marmarskega morja in iz zaliva Bujuk Čekmedže. Bolgarske izgube so neznatne (?), Turki so izgubili več tisoč mož (?), največ vsled bolgarskih šrapnelov.

Turki zasedli Čataldžo.

Carigrad, 12. Vojno ministrstvo razglasa: V nedeljo se ni na desnem krilu nič izpremenilo. Oddelki devete divizije so pregnali sovražnika proti Akalanu. Rekognoscijski oddelek je ob zori udri v Čataldžo in jo zasedel. (To lek je ob zori udri v Čataldžo in jo zasedel.) Sovražnik je zapustil buliške višave. Naše čete, ki so zasedle Babas Burgas, so s hrabrim bajonetnim naskokom vzele zapadne vrhove. Samo deset Bolgarov se je rešilo. Neki častnik je bil ujet. Zapleni smo nekoliko pušk. (Nekoliko ni veliko.) Naša kavalarija je zasedla Bigados. Bolgari se umikajo proti zapadu.

Kaj pravijo Bolgari.

Sofija, 12. Uradno javljajo: Današnje vesti o zadnjih bojih pri Čataldži in o premetitvi bolgarske fronte za 6 kilometrov nazaj, so dale občinstvu povod za vsakovrstno ugibanje. Pri tem pa gre le za taktične ukrepe. Vojni položaj je za Bolgare zelo ugoden. Do važnejšega spopada ni prišlo pri Čataldži.

NA GALIPOLSKEM POLOTOKU.

Turške vesti o zmagah.

Carigrad, 11. O sobotnih bojih pri Bulajiru poročajo turški vojaški krogi: Bolgari so imeli trdne pozicije pri Ksamil Tepe. V soboto zjutraj so jih Turki naskočili, in sovražnik se je umaknil. Ko so dobili Turki pojačanje od Marmarskega morja, so se Bolgari umeknili še za šest kilometrov. Ob 11. je meglja prekinila boj. Okrog poldneva se je bitka obnovila. Turki so okupirali Dogan in Arsjan ter naskočili s podvojenno silo. Bolgari so se zopet umeknili in pustili 809 mrtvih in ranjenih na bojišču. Turki so izgubili okrog 200 mož. V nedeljo so Turki naskočili bolgarske pozicije pri Čelliku, prešli čez reko Karak, okupirali Miriofito in dospeli do Kakana. Bolgari so imeli osem do deset tisoč mož. Bitka je trajala cel dan.

Turki ujeli 1500 Bolgarov?

Carigrad, 11. Neka vesti, ki še ni uradno potrjena pravi, da so ujeli Turki v Miriofiti 1500 Bolgarov, med njimi 600 ranjenih.

Turki jemljejo topove.

Carigrad, 11. Po privatnih vesteh, se boji na Galipolskem polotoku nadaljujejo. Turki so naskočili Kamilske višave in prepodili Bolgare, katerim so vzeli dva topova.

Bolgarska poročila — ravno nasprotna.

Sofija, 11. V bojih na Galipolskem polotoku so Turki, ki so bili povsod poraženi, pretrpeli velikanske izgube.

Pri Bulajiru.

Sofija, 12. Bolgari so se pri Bulajiru utrдили. Dela imajo s pokopavanjem turških mrtlic. Turkov je padlo pet do šest tisoč, med njimi 50 častnikov. Mislijo, da je dvakrat toliko ranjenih. Ves dan so turške krizarke obstreljevale Bolgare z levega boka. En mož je ubit, eden ranjen. (???)

Pri Šarkeju.

Sofija, 12. Bolgari so obkolili Turke, ki so se dne 8. in 9. izkrcali v Šarkeju (torej so se vendar izkrcali!) in so jih v velikem neredu pogнали do morja, kjer so se pod zaščito bojnih ladij vkrcali in odpuli. Turki so pri tem izgubili več tisoč mož. Bolgari pa sto.

Bolgari se umikajo?

Carigrad, 12. Turški listi trdijo, da so Bolgari povsod pregnani od Marmarskega morja. V galipolskih bojih je bilo na obeh straneh 30.000 mož. Ker so Turki v Šarkeju izkrcali znatne sile, se ne morejo Bolgari umakniti drugam kakor v dolino med saroškim zalivom in Buramičem na desnem bregu Kavaka.

Carigrad, 12. Bolgari so ogroženi za hrbotom (kje?). Tukaj se razširja vest o velikih turških zmagi na Galipolju. Vsled izkrcanja pri Šarkeju je baje 10.000 Bolgarov obkoljenih. (Če to ni pomota, da je malo narobe?)

TURKI NA BOLGARSKIH TLEH?

Carigrad, 12. »Alemdar« pripoveduje, da je dne 8. t. m. neka iregularna četa iz Lazistana

napadla vas na bolgarskem obrežju in zasedla strateško važno pozicijo. Vnel se je boj, ki je trajal tri ure s prebivalci in z enim bolgarskim bataljonom. Bolgari so imeli velike izgube. Lazi pa samo 28 ranjenih. Ko so Bolgari dobili pojačanja, so se Lazi zopet vkrcali. (Zopet zelo dvomljiva vest. Če se zasede »strategično« važno pozicijo, se že izplača povedati, kje da je. In kako velik je bil oddelek iz Lazistana? Kako je prišel na Bolgarsko? Po kaj je hodil tja, če je bil tako slab, da se je moral po treh urah boja odpeljati? In če se je to zgodilo v petek, kako da je prišla vest šele včeraj v Carigrad?)

PRED JANINO.

Velik uspeh Esad-paše.

Carigrad, 11. Neki list poroča, da je dosegel Esad-paša pri Janini velik uspeh. Navidezno se je jel umikati in s tem je zapeljal Grke na naskok. Nato so pa Turki pričeli s strelbo na obe grški krili in so prizadeli sovražniku hud poraz. Grki so se morali pod ognjem forta Bizami umakniti z velikimi izgubami.

Grki pravijo, da ne.

Atene, 12. Turška vest o velikem turškem uspehu pri Janini je povsem neutemeljena. Okrog Janine so bili samo manjši boji, ki so bili uspešni za Grke.

SKADER.

Velike izgube.

Belgrad, 11. Vesti, ki prihajajo iz zapadnelega bojišča, so grozne. Vse mesto govori o velikanskih izgubah, ki so jih imeli Srbi in Črnogorci v zadnjih bojih pred Skadrom, zlasti pri zavzetju Bardanjola. Uradne vesti molče o številkah, priznavajo pa, da so izgube težke. Privatne vesti pa trdijo, da so napadalci izgubili več kakor 2000 mož. Groze ob teh velikanskih žrtvah ne more premagati veselje nad vojaškim uspehom. Vse se s težko skrbjo vprašuje, koliko žrtev bo še treba, preden bo Skader premagan.

Zakaj hite Črnogorci pred Skadrom?

Milan, 11. »Corriere della Sera« poroča iz Belgrada: Neki politik, prihajajoč z Dunaja, je pripovedoval, da je slišal v ondnotnih diplomatskih krogih, da sta Rusija in Italija svetovali črnogorskemu kralju, naj vzame Skader, da bosta mogli podpirati črnogorsko zahtevo, ker bo drugače Skader dodeljen Albaniji. To je napotilo Črnogorce, da pospešijo napad brez obzira na žrtve. Kadar Skader pade, hoče Črna Gora ostati tam, bodisi proti volji veselel.

TURKI POROČAJO, DA NAPREDUJEJO.

Uspehi povsod.

Carigrad, 11. Porta še ni razglasila uradnih vesti, zatrjuje se pa, da ima z vseh bojišč ugodna poročila o napredovanju turških armad.

BOLGARI PRAVIJO, DA SE TURKI LAŽEJO.

Sofija, 12. Bolgarski glavni stan izjavlja kategorično, da so turške vesti o velikanskih turških uspehih, zlasti o uspešnem izkrcavanju na raznih točkah v Carigradu izmišljene bajke. Razen Šarkeja in Bodime, kjer so bili Turki poraženi, se niso nikjer izkrcali. Pri Bulajiru je bil turški poraz katastrofalen. Doselej so Bolgari pokopali 2500 Turkov, 3000 jih še leži na bojišču. Pri Šarkeju so Turki izkrcali dve diviziji; izkrcavanje je trajalo dva dni. Tretji dan zjutraj so jih Bolgari napadli, ob 3. popoldne so bili obkoljeni in so jeli v paničnem strahu bežati. Vkrcavali so se potem pod ognjem naše infanterije in artilerije v največjem neredu in naposled hitro odpuli.

NOVA POGAJANJA.

Carigrad, 11. Slišati je, da je Porta s posebno okrožnico pozvala svoje poslanike pri vevsilah, da store pri kabinetih korake za novo mirovno pogajanje. (Po samih turških zmagah? Čudno!)

Porta želi posredovanje.

Pariz, 11. »Echo de Paris« javlja iz Carigrada: Tukaj izjavljajo, da ne vodi vlada neposrednih pogajanj z balkansko zvezo. Porta bi pa sprejela pogajanje s kakšno državo, ki bi Turčiji ponudila svoje posredovanje.

Misija Haki-paše.

Carigrad, 11. »Iham« poroča, da so včerajšnje konference z nekaterimi poslaniki dovedle do rezultata, da se uvedejo mirovna pogajanja, dokler traja še vojna. Vodil jih bo bivši veliki vezir Haki-paša. V uradnih krogih pa pravijo, da pojde Haki na Dunaj, v Pariz, London in Berlin s posebno misijo. Rešid-paša ostane v Londonu.

Carigrad, 11. V informiranih krogih pravijo, da pojde Haki-paša v London, kjer poišče stika s konferenco poslanikov. Turčija želi, da bi veseleje vpeljale mirovno pogajanje na podlagi zadnje turške note.

Sofija, 12. Kakor je slišati, se prično mirovna pogajanja ne glede na vojne operacije kmalu v Nici. Želja prihaja baje od turške strani. Bolgarska bi najbrže pristala na to.

PORTA IŠČE DENARJA.

Carigrad, 11. »Iham« javlja, da se pogaja Porta z nekaterimi evropskimi bankami zaradi posojila.

IZGONI.

Carigrad, 11. Včeraj je vlada izgnala zopet 400 Grkov in Bolgarov. Grške in bolgarske državljanje je odpeljala neka ruska ladja v Solun, Grke, ki so turški podaniki, so pa odpeljali v Trapecunt. Francoski in ruski poslanik sta pri vladni remonstraciji zaradi teh izgonov,

ŽELEZNICA GORICA — ČERVINJAN.

Trst, 12. V gorški trgovski zbornici je bil sestanek zastopnikov občin, ki so interesirane za zgradbo železnice Gorica—Červinjan. Sprejeli so resolucijo, da se naprosi za zakonski načrt lokalne železnice Gorica—Červinjan, ki bo velike važnosti tudi za tujski promet.

STAVKA V BUDIMPEŠTANSKI TOVARNI ZA PATRONE IN MUNICIJO.

Budimpešta, 12. V Weišovi tovarni za patrone in municijo je pričelo s stavko 6000 delavcev, ker je bil odpuščen en delavec.

SAMOMOR ČASTNIKA.

Budimpešta, 11. V Rozsahegyju se je ustrelil domobranski lajtnant Sandor Egedy. Dal si je poklicati nekega vojaka s polno opremo v sobo. Potem mu je ukazal, naj pusti puško, pa naj gre. Ko je vojak odšel, je častnik napisal na listek: »Nikdar ne bo nihče zvedel vzroke moje smrti.« Na to se je ustrelil. Mislijo, da gre za nesrečno ljubezen.

COMBES TEŽKO BOLAN.

Pariz, 11. Bivši ministrski predsednik Combes je težko bolan in zdravnik se boje za njegovo življenje.

ŠKOF, SOCIALIST, PREGNAN V SIBIRIJO.

Peterburg, 11. Sveti Sinod je izposloval, da je vlada škofa Nikona, člana dume, ki je javno priznal, da je socialni demokrat, izgnala v Sibirijo. Obenem je moral odložiti tudi svoj mandat.

VELIKI IZGREDI NA JAPONSKEM.

Tokio, 11. Snoči je prišlo v Tokiju do velikih političnih izgredov. Pred kratkim je bil sklican parlament, ki se je imel danes sestati. Vlada pa se je zbalala, da dobi od opozicije nezaupnico. Zato je poklical cesar na predvečer otvoritve voditelja opozicije Sajonijja k sebi in mu izročil spis, ki mu je ukazoval, naj olajša težavno politično situacijo. To je bilo tako razumeti, da naj opozicija opusti nameravano nezaupnico. Sajoniji se je posvetoval z načelniki stranke; uspeh je bil navidezno ta, da se je stranka Seijukvaj razcepila. One, ki so vztrajali na nezaupnici, je podpirala Kokumintova stranka; njen vodja je dejal, da predloži sam nezaupnico, prekliche stranka Seijukvajev svojo. Nato je vlada odgodila parlament. To je ljudstvo tako razburilo, da je prišlo do demonstracij in ker je nastopila policija z žandarmerijo, tudi do boja. Bilo je šest oseb ubitih, 70 pa ranjenih.

Tokio, 11. Nemiri so trajali do ranega jutra, ko množica ni imela več predmetov za napade in je pritisnil mraz, se je razšla.

Ministrski svet.

Tokio, 11. Ministri so se dopoldne sešli na sejo. V mestu je mir.

Demisija vlade.

Tokio, 12. Vlada je podala demisijo.

Poslanska zbornica.

Domobranski minister o oskrbi rezervistov. — Pekovski in krošnjarski zakon odkazana socialno političnemu odseku.

Dunaj, 11. februarja.

Vsled snožne obstrukcijske zgovornosti borzijanca Reitzesa so morali parlamentarni uslužbenci ponoči raznašati poslancem povabila na današnje sejo, ker je bila zbornica na koncu Reitzove govornice nesklepčna — zdržali so jo le štirje poslanci.

Na začetku današnje seje je izzval domobranski minister Georgi hrupne prizore s svojim odgovorom na socialno demokratično intereplacijo o slabi oskrbi na mejo poslanih rezervistov. Minister je tajil očitne in dokazane škode, prebiral makulaturu raznovrstnih lepih in koristnih odredb vojaške uprave — datum je pri vseh teh odlokih minister zamolčal. Socialni demokratje, ki imajo cele kupe dokazilnega materiala, kako po pasje se godi rezervistom, so ministru hrupno ugovarjali, zlasti pa so zbudile velikanski vihar ogorčenja besede, da naj »vojaki z dobrim humorjem prenesejo napore, kakor svoj čas v Hercegovini.« Visoka vojaščina, ki na Dunaju zapravlja svoje visoke plače, ima lahko humorja v izobilju; ampak zahtevati od izstradanih in napol zmuzjenih vojakov na meji humor, je predrznost brez primere.

Ko je domobranski minister Georgi končal, je predlagal sodr. Seitz otvoritev razprave o ministrovem odgovoru, a vladna večina je predlog s 175 proti 121 glasovom odklonila; rezervisti in njih družine naj si sramotno obnašanje vladnih hiplajcev vtisnejo dobro v spomin.

Zakon o varstvu pekovskih delavcev odkazan socialno političnemu odseku.

Nato je zbornica končala prvo čitanje vladne predloge o varstvu pekovskih delavcev. Protidelavska večina je odkazala predlogo socialno političnemu odseku, kateremu načeljuje krščanski socialec dr. Schöpfer, prav nekrščanski sovražnik socialne politike, in ne, kakor so zahtevali socialni demokratje, narodno-gospodarskemu odseku, kateri bi pod vodstvom sodr. dr. Ellenboga predlogo gotovo brez zavlačevanja rešil.

Nato je zbornica v prvem branju rešila

krošnjarski zakon.

Grof Barbo je opisoval pomen krošnjarske obrti za kočevski kraj, odkjer se je četrtnina prebivalstva izselila v Ameriko (po precejšnji zaslugi stanovskega tovariša vojvoda Auersperga!).

Socialni demokrat Palme povdarja, da pomenja vladna predloga korak naprej. Opisuje žalostne razmere krošnjarjev s Kršnih gor in se izreka proti temu, da se odločitev o posameznih ugodnostih prepušča vladi.

Socialni demokrat dr. Diamand grafa zgrešeno politiko trgovskega ministrstva, ki s svojim podpiranjem kartelom trgovini desetkrat bolj škoduje kot vse krošnjarstvo, se izreka za odpravo krošnjarske knjižnice in predlaga, da se predloga odkaze narodnogospodarskemu odseku.

Diamandov predlog ni obveljal in je krošnjarska predloga odkazana socialno političnemu odseku.

Naročilo ladjenice v tujini.

Koncem seje je odgovoril trgovski minister na intereplacijo o naročilu ladjenice iz tujine. Dejal je, da sta se z ministrskim predsednikom osebno potegovala za to, da se naročilo da najcenejši domači firmi, da pa diferenca 664.000 K mornariškemu poveljniku ni dopustila, da bi sprejel ponudbo domače firme. Tudi bi se izvršitev dela doma zavlekle. Svoje stališče v tej zadevi bo mornariški poveljnik admiral Montecuccoli poljasnil v delegacijah.

Prihodnja seja se naznani pismenim potom; po sklepu stalinštva se sestane zbornica, ko finančni odsek dokonča malo finančno reformo, najbrž v zadnjem tednu tekočega meseca.

DAVEK NA TANTIJEHE.

Razprave finančnega odseka.

V finančnem odseku je sekcijski načelnik Bareck izjavil, da bo vlada podaljšala rok za napoved dohodkov, ker ni misliti, da bi bila finančna predloga rešena do 15. februarja.

Sodrug Renner izjavlja, da bodo socialni demokratje glasovali za davek na tantijeme in na plače, ker zadeva je imovite meščanske sloje. Značilno pa je, da celo pri velikih dohodkih »delo« nosi večja davčna bremena nego brezdelni dohodki. Veleposestnik, ki ima na leto 52.000 kron zemljiške rente, plača 3,6% dohodarine, zdravnik z enakimi dohodki 12,78%. Sedanji davčni sistem naklada industrijskemu dohodku težja bremena kot agrarnemu, delu hujša kot kapitalu.

Odsek je nato sklenil davek na tantijeme in sprejel določbo, da ta davek odpade, če tantijeme ne presegajo zneska 5000 kron.

ENODUŠEN PROTEST ZOPER OHOLOSTI LORDOV.

Iz odseka za državne nastavlence.

V odseku za drž. nastavlence je socialni demokrat Glöckel poročal o sklepu gosposke zbornice, da gre preko oficantskega zakona, ki ga je poslanska zbornica odobrila. Odsek je soglasno sprejel Glöcklov predlog, da je postopanje gosposke zbornice žalitev poslanske zbornice in vztraja slejkoprej na zakoniti ureditvi službenih razmer te kategorije.

DOBAVA LADJENICE IZ TUJINE IN SOCIALNI DEMOKRATJE.

Poslanci Domes, Oliva in tov. so na današnji seji intereplirali domobranskega ministra o dobavi ladjenice iz tujine. Intereplacija naglašala, da bi ladjenice domača industrija prav tako dobro in točno izvršila kakor tujna firma. Oddaja javnih del v tujino je tem manj umestna, ko je vsled krize v kovinarski stroki velika brezposelnost. V interesu delavstva je obžalovati, da je vsled naročila iz tujine mnogo domačih delavcev ob delo in ob zaslužek. Intereplacije pozivajo ministra, da naj se v prihodnje oddajajo naročila domačim tvrdkam in da naj vlada z drugimi sredstvi prepreči odiranje vojaške in mornariške uprave po železarskih kapitalistih.

! Pošljite naročnino, če je še niste! !

Vestnik organizacij.

Občni zbor Šišenske »Vzajemnosti« se vrši v soboto 15. februarja, ob 8. zvečer v gostilni pri Celarcu. Spored: Poročilo odbora, poročilo nadzornikov, volitev odbora, raznoterosti. K obilni udeležbi vabi vse članke odbor.

Občni zbor krakovsko trnovske podružnice »Vzajemnosti« se vrši v soboto dne 15. februarja 1913 ob 8. zvečer v gostilni g. Steinerja na Opekarski cesti. Dnevni red: 1. Branje zapisnika o zadnjem obnem zboru. 2. Poročilo odbora. 4. Poročilo nadzorstva. 4. Volitev odbora. 5. Volitev nadzorstva. 6. Razno. K obilni udeležbi vabi odbor.

Občni zbor šolsko-poljanske podružnice »Vzajemnosti« v Ljubljani bo v nedeljo 16. t. m. ob 10. oopoldne v gostilni pri Bončarju, Poljanska cesta.

Seja šišenske podružnice »Vzajemnosti« se vrši v sredo 12. februarja ob pol 8. zvečer v pisarni Konsumnega društva. Ker je to zadnja seja pred obnim zborom, naj se je odborniki zanesljivo udeležijo.

Seja kovinarjev se vrši v soboto 15. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih, povabljen je tudi načelnik Vzajemnosti. Točna udeležba.

Odborova seja podružnice Iesnih delavcev bo v četrtek 13. t. m. točno ob 5. zvečer v društvenem lokalu. Ker je to zadnja seja pred obnim zborom je polna udeležba potrebna.

Trst.

— Predavanje v »Ljudskem odru«. Jutri 13. in v petek 14. t. m. predava v zeleni dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonnina 15. sodrug Ethin Kristan iz Ljubljane o predmetu: »Vtisi iz Amerike.« Začetek predavanja ob pol devetih zvečer. Vstopnina 20 vin. Predavanje, ki je zanimivo že zaradi predmeta, bo tem zanimivejše, ker nam bo podal sliko o vtisih iz Amerike sodrug Ethin Kristan, ki se je pravkar vrnil z agitacijskega potovanja po tej kapitalistični deželi. Sodruga, sodružice in prijatelje »Ljudskega odra« vabimo, da se udeležijo predavanja v velikem številu. Nihče naj ne manjka!

— Pevski odsek »Ljudskega odra« priredi v nedeljo 16. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »International« domačo zabavo s petjem, godbo in plesom. Domači diletantje bodo uprizarili enodejanko »Nemški ne znajo«. Pridite vsi!

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov do mačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. Najnižje cene.

Naročajte se na Zarjo!

Socialno politični pregled.

= **Avstrijsko obrtno nadzorstvo.** Najboljše delavsko varstvo je brez vrednosti, če ga podjetniki lahko puščajo v nemar. Kontrola nad podjetniki pripada v tem oziru na eni strani strokovni organizaciji, na drugi državnemu obrtnemu nadzorstvu. Naše obrtno nadzorstvo bo letos praznovalo svojo tridesetletnico. Kako izgleda, pokažejo te številke mednarodnega delovnega urada: V Nemčiji je 543 uradnikov obrtnega nadzorstva, v Avstriji 107. V Nemčiji so dodeljeni vsakemu nadzorstvenemu uradniku v inšpekciji obrate s povprek 9935 delavci, v Avstriji pa naj vsak obrtni nadzornik inšpicira obrate s povprek 21.976 delavci. In pri vsem tem avstrijskim obrtnim nadzornikom ne ostaja mnogo časa za nadziranje, ker so preobloženi z raznovrstnimi pisarijami! V Nemčiji pregleda vsak nadzorstveni uradnik povprečno 506 zavodov v letu, v Avstriji pa le 312! Naša ljubi domovina pač nima beraških vinarjev za izpopolnitev obrtnega nadzorstva, temveč ima milijonov za nadrednotke!

= **Mednarodna zveza transportnih delavcev** je ena najmočnejših organizacij strokovne internacionale. Pripadajo ji organizacije železničarjev, pomorščakov in transportnih delavcev glavnih držav. Po poslednjem poročilu mednarodnega tajnika, sodruga Jochade, obsega 51 organizacij z 824.916 člani. Četrtno članov tvori nemška zveza transportnih delavcev, ki je koncem leta 1911. štela 203.244 članov. Anglija je zastopana po konfederaciji transportnih delavcev z 184.516 člani in po železničarski organizaciji s 116.516 člani. Od avstrijskih strokovnih organizacij pripadajo zvezi železničarji in transportni delavci s 64.000 člani. Vsaka mednarodni zvezi pripadajoča organizacija mora plačevati v skupno blagajno po 6 penigov letnega prispevka za vsakega člana. Glavne naloge mednarodne zveze so: finančna pomoč organizacijam, ki so zapletene v posebno hude in važne mezdne boje; pomoč organizacijam pri zbiranju socialno političnega gradiva iz tujih dežel, ki ga potrebujejo v svojem boju za izpopolnitev socialnega zakonodajstva.

= **Odvetniki in obrtna sodišča.** Kakor smo že poročali, je justični odsek — sestavljen skoro iz samih advokatov! — sprejel jako nevarno določbo za obrtna sodišča. V razpravi o novem odvetniškem redu so se spomnili na zakon o obrtnih sodiščih in odstranili iz njega advokatom neprijetno določbo. Predloge o reformi obrtnih sodišč, ki so je socialni demokratje že pred več leti vložili, se advokatska gospoda ne dotakne. Gotovo je treba zastopstvo pred obrtnimi sodišči, od katerega so advokati izključeni, urediti, kakaj položaj delavca, ki ima za nasprotnika pravno izšolanega uračnika delniške družbe, je nedvomno zelo težaven. Ampak zato še ni treba odpirati advokatom vrat do obrtnega sodišča in bi povsem zadoščala določba, ki so jo socialni demokratje sprejeli v svoj načrt, da se podeli uradnikom delavskih in podjetniških organizacij pravica do zastopstva pred obrtnimi sodišči. Zoper prepustitev advokatov pa govore najresnejši pomisleki: postopanje bi se hudo podražilo, poravnave vsled spora zastran stroškov otežile in prarde zavlačile. V Nemčiji, v Belgiji, v Italiji in v nekaterih švicarskih kantonih so advokati izključeni od obrtnih sodišč. V Avstriji so se pred tremi leti, ko je vlada povprašala obrtna sodišča o tej stvari, izrekli tako podjetniki, kakor delavski člani vseh avstrijskih obrtnih sodišč zoper pripustitev advokatov. Odsek je pač zastran lepšega sklenil, da je dolžna poražena stranka plačati zmagoviti stranki pravdne stroške le v tem slučaju, če presega pravdni predmet vrednost 1000 K. Ampak ta določba v resnici še bolj poslabša odsekov sklep. Kaj naj stori delavec, ki toži za dvajset kron? Ako vzame podjetnik odvetnika, je tudi delavec prisiljen, da si najame advokata. Ako sodišče obsodi podjetnika, dobi sicer delavec svojih 20 kron, a jih mora takaj izročiti svojemu odvetniku, kakaj vsled modre odločbe odseka podjetnik ni dolžan poravnati delavcu pravdnih stroškov. V odseku seveda se ne izgovarjajo po-

slednje besede in kedar pride stvar pred poslansko zbornico, bo treba brezpogojno prepričati zakonitev te neznimselne novotarije!

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Florian

Plado, staro,
Vsak pove:

Ta pa je za me!
Ker se samo z njim krepcam,
Zedno zdrav želod'c imam:

Varujte se
ponaredb!

Pristni »FLORIAN« se dobi edino od Rastlinske destilacije »FLORIAN« v Ljubljani.

Postavno varčvano

Moderna veda in socialna izem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenit M. J.č.
To knjigo toplo priporočamo. Cena 1:20 K.
Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi »Zarje«.

Kavarna »Central«

Vsaki dan od 9. zvečer naprej

KONCERT

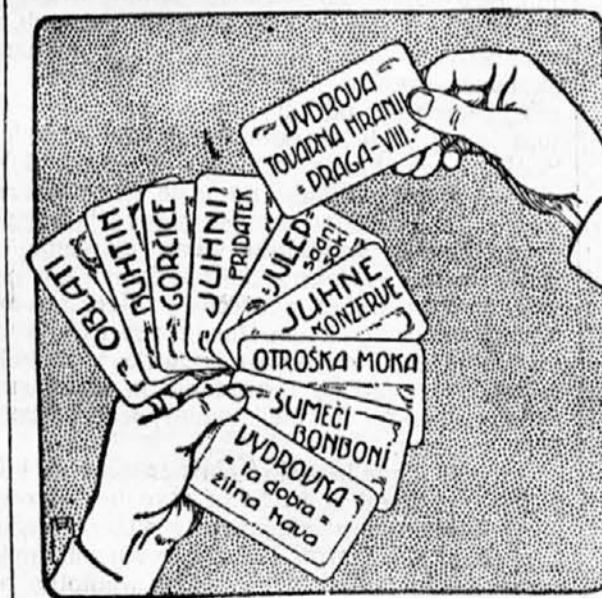
nanovo došle damske tamburaše e kapele

»Graničar«

ki je tri leta z izbornim vspehom sviral v inozemstvu

Vstop prost. Vso noč odprto.

Sestanek tujcev.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta števil. 17

priporoča svojo bogato zalogo

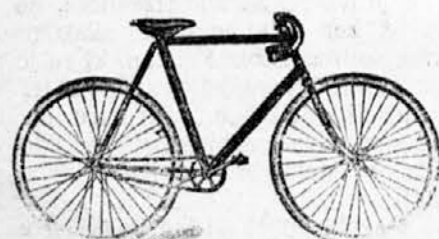
šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Naznanilo in priporočilo.

Usojam se vladno naznaniti, slavnemu občinstvu, da sem otvoril

cvetlični salon

Selenburgova ulica števil. 6 zraven glavne pošte.

Ker sem služboval v tej stroki veliko let pri znani tvrdki Al. Korsika, kakor bil tudi v inozemstvu, se čutim zmožnega cenjenim naročnikom z vsemi v mojo stroko spadajočimi predmeti kar najbolje postreči in se toplo priporočam za naročbo vencev, šopkov, bodisi svežih, kakor suhih, sploh vse vezenje v najmodernejši fazoni. Zraven tega bom imel v zalogi

mnogovrstna semena

v malih zavitkih, kakor tudi v večjih množinah od domače, zanesljive tvrdke A. Korsika, ki za kakovost jamči in vse po najnižjih cenah. Za obilno naročbo se priporočam in ne bodem hranil tuda v vsakem oziru najboljšo postreči.

Z odličnim spoštovanjem

Viktor Bajt.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

r. z. z. n. z. 43/0 v Ljubljani

obrestuje hranil. vloge po 4 4/0 od 1. januarja 1913 naprej

brez odbitka rentnega davka.

Rezervni zaklad nad K 700.000

Občno konsumno društvo

v Zagorju

(registrovana zadruga z omejenim poroštvom)

vabi svoje člane na

redni občni zbor

ki bo dne 16. februarja 1913 ob 3. popoldne v dvorani gošpoda R. Mihelčiča na Toplicah.

Dnevni red:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega rednega občnega zbora.
2. Računsko poročilo za leto 1912.
3. Poročilo nadzorništva.
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Interpelacije in vprašanja.

Vstop imajo samo člani.

Za nadzorništvo

Franc Klopčič

zapisnikar.

Ivan Wallend

predsednik.

V smislu §§ 8 in 9 društvenih pravil sklicujemo tem potom

VI. redni občni zbor

pogrebnege in podpornega društva železniških in državnih uslužbencev v Ljubljani

ki se bo vršil v soboto, dne 1. marca 1913 ob 8. zvečer v salonu gostilne »pri Levu« na Marije Terezije cesti.

DNEVNI RED:

1. Volitev komisije za pregledovanje mandatov in predlogov;
 2. Sklepanje o poročilih in podelitve odveze;
 3. Volitev upravnega in nadzorovalnega odbora;
 4. Sklepanje o vloženih predlogih in pritožbah;
- Na občni zbor imajo vstop: 1. Člani upravnega odbora; 2. Člani nadzorovalnega odbora; 3. društveni nastavljenici toda brez glasovalne pravice in 4. delegati skupin in podskupin. V svrhu volitev delegatov skupin in podskupin, ter poročila o društvenem poslovanju leta 1912. in posvetovanja predlogov za občni zbor, sklicujemo sledeče:

shode društvenih članov

- I. skupina državnih železničarjev od začetne črke A do vštevši črko N dne 10. februarja 1913 ob 8. zvečer v gostilni gosp. Reberšaka v Spodnji Šiški.
 - II. skupina državnih železničarjev od začetne črke O do vštevši črke Z dne 11. februarja 1913 ob 8. zvečer v gostilni gosp. Reberšaka v Spodnji Šiški.
 - III. skupina južnih železničarjev dne 13. februarja 1913 ob 8. zvečer v gostilni gosp. Stelzer (južni kolodvor) Kolodvorska ulica
 - IV. skupina državnih uslužbencev in tob. delavstva dne 14. februarja 1913 ob 6. zvečer v gostilni Mathian-Perles, Prešernova ulica.
 - V. skupina izvanrednih članov v četrtek, dne 20. februarja ob 7. zvečer v salonu gostilne »pri Levu« Marija Terezija cesta.
- Cenjenim članicam in članom priporočamo najtopleje, da se teh zborovanj udeležijo polnoštevilno in se s tem izognejo nepotrebnim kritikam, ki gotovo ne služijo društvu v korist in dosti krat po nepotrebnem razburjajo duhove. Le v složnem delu, ki temelji na medsebojnem zaupanju, je napredek, ki je zopet le v korist članov.

Nihče naj toraj ne manjka!

Društveno vodstvo.